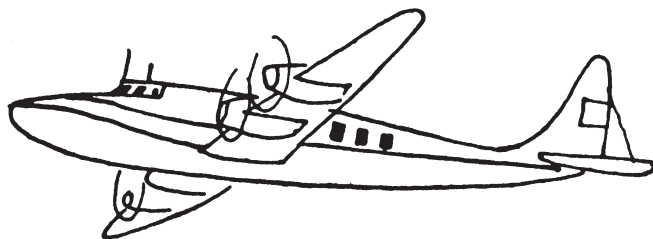

ВТОРА ГЛАВА

Онзи божи служител, който е казал, че плуването е грях, понеже ако намерението на Бог е било да плуваме, то той щеше да ни създаде с плувни ципи между пръстите на краката, оня божи служител сигурно е бил душевен сродник на леля, така си мисля. Тя има съвсем същото отношение към летенето със самолет. Богохулство е да се изкачиш във въздуха в една такава ламаринена кутия, така мисли леля. Но този път тя се примири от самото начало с тъжния факт, че вероятността да се върна жива в родината е минимална. А в такъв случай беше все едно дали ще паднем в Атлантическия океан или смъртта ще дойде като избавител, докато се лутаме из пълната с опасности Америка. И тя се остави в ръцете на съдбата.

Докато е преминавала през Париж в каруцата на палача на път за гилотината, Мария-Антоанета¹ вероятно се е чувствала също като леля ми в елегантния автобус на самолетната компания, в който се носехме през града към летище „Брома“. Тя се взираше през прозореца с широко отворени очи и обгръщаше с поглед скъпите ѝ улици и къщи, сякаш бе убедена, че никога повече няма да ги види.

Когато стигнахме „Брома“ и видяхме летището, тя нададе кратък жален стон. Аз я потупах утешително по раменете, макар че, честно да си призная, самата аз се чувствах малко уплашена. Но там ни чакаше Ян, благодаря ти, Боже. Той ни чакаше с букет теменужки в ръка и аз никога не бях го обичала толкова, както в този миг. Ян, който беше казал толкова сурови думи за глупавото и лекомислено момиче! Той разбира се имаше право! Аз се вкопчих в

¹ Мария-Антоанета – съпруга на френския крал Луи XVI, гилотинирана по време на Френската революция. *Бел. пр.*

него и в този миг много ми се щеше да съм достатъчно благоразумна, за да си остана вкъщи. Но вече беше твърде късно.

Съвзех се бързо, за щастие. Когато най-сетне седнахме в самолета и той се понесе с могъщ грохот по пистата, надигна се, изкачвайки се все по-високо, право през огряните от слънцето облаци, а Ян и кантората и Стокхолм и всичко друго останаха ниско под нас, тогава аз се почувствах като ученичка в първите дни на лятната ваканция.

Не вярвам леля да се чувстваше като ученичка. Тя почука скептично по стените, за да установи доколко стабилен е самолетът, а сетне каза:

– Щастлива съм, че си направих завещанието.

Казах ѝ, че трябва да се изпълни с духа на новото време. Нашият усърден пилот щеше да бъде много потресен, ако можеше да чуе думите ѝ. Но леля отговори, че след като тъй и тъй скоро ще лежи на дъното на океана, няма никакво значение доколко е изпълнена с духа на новото време, а пилотът нека да внимава, иначе тя ще му се явява след това като призрак.

Опитах се да си представя леля като малък зъл призрак с боти с връзки, който блуждае над Атлантика в тъмните есенни нощи като втори летящ холандец, но фантазиите ми бяха прекъснати от очарователната стюардеса, която донесе обяда.

– Все пак трябва да признаеш – опитах се да убедя леля, – че е по-забавно да се похапва студено пиле на две хиляди метра височина, отколкото да се тъпчем у дома на улица „Капитен“ с червено цвекло със сланина.

Отдаде ми се да изтръгна от нея нещо като половинчато съгласие, с което трябваше да се задоволя.

О, беше прекрасно да се лети! Духът ми се повдигна така шеметно, че се извиси поне хиляда метра по-високо от самолета.

– Но защо не тръгнеш с кораб? – питаха ме всички у дома. – Толкова е вълнуващо!

Аз пък отвърщах:

– Да, страхотно вълнуващо е. Но само за хората, които изпитват удоволствие да повръщат.

Норвежкият бряг остана далеч назад. Погледнах надолу към Атлантическия океан. Малки кораби-игралки пореха търпеливо

морските вълни. Сетих се за Христофор Колумб и сърцето ми се сви. Как ли е посмял да тръгне! За Бога, как наистина беше дръзнал да потегли! Толкова много мили вода, чак до безкрайността, и да не знае какво го очаква там!

– Трябва да признаеш, че мъжете имат в природата си нещо диво и авантюристично – рекох аз на леля.

– Кой пък се развежда сега? – попита тя.

Опитах се да ѝ обясня, че мисля за Колумб и какво щастие за човечеството е, че аз не съм Колумб, защото щях да се върна само след един ден. Щях да се хвърля в краката на Изабела Испанска, съсипана от морската болест и разкаянието и щях да кажа:

– Ох, явно че няма такава Америка или по-добре да се изчака с откриването ѝ до деветнайсети век, когато корабоплаването ще е по-развито, а още по-добре до двайсети век, когато направо ще може да се лети дотам.

О, да, мъжете са прекрасно диво племе от авантюристи! Защо ние жените никога не откриваме нови континенти?

– Всъщност е доста жалко да си жена – оплаках се аз на леля.

Тя се опита да ме утеши.

– Не забравяй, че ние, жените, подбуждаме мъжете за големите им дела.

Гледах я как си седи там в своите патетични боти с връзки, с коса, вдигната на смешен малък кок на тила, и да ме прости Господ, но в главата ми се оформи следната съвсем ясна мисъл: „Големите дела, за които леля е вдъхновила мъжете, едва ли са били толкова големи, че да им трябва място по-голямо от нокътя на палеца ѝ“.

Но аз си я обичах такава, каквато си беше, с ботите с връзки и всичко друго, да, в този миг аз несъмнено обичах цялото човечество. Само като си помисля каква компания от мили и любезни хора имах за спътници! Особено ми хареса един американец. Поговорихме малко с него, макар че леля през цялото време изглеждаше като възплъщение на думите: „Аха, ето го и търговецът на момичета!“

Историята с Вавилонската кула наистина е била голямо нещастие за човечеството. Като си помислиш, че седиш в самолета, изпълнен с духовити мисли, които искаш да споделиш с околните.

А единственото, което успяваш да кажеш е неизменното „I see“ или „Is that so“¹.

Бих могла да обясня на мистър Хейли личното си мнение за вселената, но веднага почувствах, че не си струва дори да опитвам. Всичките ми познания по английски сякаш се бяха изпарили. Спомнях си само едно единствено изречение от английския ми учебник: „Can you tell me the nearest way to the Scandinavian Bank?“² И макар че щеше да бъде забавно да зашеметя мистър Хейли с този въпрос, аз все пак реших да се откажа и вместо това да кимам с глава, да кокоря очи и да оставя мистър Хейли да говори. Господата обикновено са най-доволни, когато могат да чуват собствения си глас. Мистър Хейли впрочем ме успокои, че чудесно ще се справя със запаса си от английски думи в Америка. Както казват, засмя се мистър Хейли, достатъчно е да се знаят четири фрази: „Good morning – ham and egg – I love you – good night!“³

– Is that so? – можах да кажа само аз.

Е, всъщност това било доста преувеличено, заяви мистър Хейли. Човек едва ли би могъл да се справи само с добро утро, яйца с шунка, обичам те, лека нощ. Трябва още да можеш да казваш Baseball, Popcorn и Coca Cola⁴.

– I see – рекох важно аз.

Постепенно падна нощта. Тя ни обгърна отвън, черна и плашеща. Летяхме през безкрайното пространство, имах чувството, че сме съвсем сами във вселената, леля, аз, мистър Хейли и останалите, затворени в обща малка, крехка черупка.

Убедена съм, че сред предците ми в правремето на еволюцията сигурно присъства и морско раче – едно забележително морско раче. Умея като него великолепно да се свия в черупката си, а това е невероятно предимство, когато трябва да спиш в самолет. Докато всички останали отпуснаха назад седалките си и напразно се опитваха да наместят удобно краката си, аз се свих под одеялото, изпълнена с благодарност към моите рачета-предци, които ме бяха

¹ „Разбирам“ или „Виж ти“ (от *англ.*). *Бел. пр.*

² Бихте ли ми показали най-краткия път до Скандинавската банка? (от *англ.*). *Бел. пр.*

³ Добро утро – шунка с яйце – обичам те – лека нощ! (от *англ.*). *Бел. пр.*

⁴ Бейзбол, пуканки и кока кола (от *англ.*). *Бел. пр.*

научили да лежа удобно свита на кълбо, с колене до брадичката. Заспах – и внезапно се озовахме в Кефлавик¹.

Представите ми за Исландия винаги са били някак мъгляви. Макар и да знаех, че това са фантазии, все пак хранех мъничка надежда, че там ще стои някой като Егил Скалагримсон² и ще удря шумно по своя щит, докато слизам от самолета. Но нищо такова не се случи. Исландците, които видях, изглеждаха най-обикновено. А единственият човек, който вдигаше шум, беше възмутената ми леля, понеже най-сетне бе успяла да заспи, а сега я будеха, за да стои половин час права на летището на Кефлавик. Всички летища, които съм виждала, са горе-долу толкова забавни, колкото малка гара в дъждовна ноемврийска неделя, и Кефлавик не правеше изключение. Егил Скалагримсон очевидно не живееше в Кефлавик, защото в противен случай той непременно щеше да е на летището, бих могла да се обзаложа за това. Не, Исландия изобщо не беше това, което си бях представяла.

О, Ню Йорк! О, метрополис³!

– Има само една столица на света – рече мистър Хейли, докато се спускахме над „Ла Гуардия“⁴ и гледахме милионите светлини на града под нас. – Ето я там долу.

За малко да кажа: „Is that so?“, но се усетих и вместо това попитах:

– Ами Чикаго?

– Чикаго е само един голям провинциален град – обясни мистър Хейли.

Наблюдавах леля, когато ботите ѝ с връзки стъпиха за пръв път на американска земя. Тя хвърляше бдителни погледи около себе си, вероятно за да не бъде нападната още тук от някой гангстер или каубой от Дивия запад.

Дребен, любезен, белококс мъж провери паспортите ни. Тогава за пръв път ми направи впечатление колко различен е американецът от шведа.

¹ Кефлавик – град в Исландия, разположен близо до столицата Рейкявик. *Бел. пр.*

² Егил Скалагримсон – исландски поет, живял през Х век, водил приключенски живот. *Бел. пр.*

³ Метрополис – от *лат. metropolis* – „главен град“. *Бел. пр.*

⁴ „Ла Гуардия“ – едно от големите летища на Ню Йорк. *Бел. пр.*

– Ще напуснете Щатите на рождения ми ден – заяви той, след като установи за колко е издадена визата ни.

Трудно ми е да си представя, че един шведски паспортен служител би свързал с това своя рожден ден. А когато ми връщаше паспорта, дребният мъж ме погледна сърдечно в очите и каза:

– Молете се за мен!

Никой шведски чиновник до този момент не ме беше уговарял да се моля за него. При това аз съм убедена, че за шведските чиновници това е крайно наложително.

Няколко часа по-късно стоях до прозореца на хотелската ни стая и разглеждах невероятния Ню Йорк, докато леля ми разопаковаше старателно багажа. Треперех от вълнение, но не само защото бях в Ню Йорк, всъщност изобщо не беше за това. Някъде там, зад всички тези каменни сгради се простираше необятната Америка. Това беше земята, напоена с кръвта на индианските герои от моето детство. Там някога беше водил последната си жестока битка Седящият бик¹. Там беше безкрайната прерия, из която някога са препускали стадата на бизоните, а колите на заселниците си проправяли упорито път към златните находища на запад. Там бяха Скалистите планини и Мисисипи, о, да, Мисисипи! Дали Хък Фин със сала си все още се носи по великата река в ясните звездни нощи?

Поех си дълбоко дъх.

А някъде далеч, далеч беше и земята, която бе приела за пръв път синеокия русокос шведски емигрант, който пристигнал, изпълнен с надежда, с раирания си сак в ръка и с намерение веднага да се захване да копае злато с джобния си нож. О, майко Америка, сурова си била с него в началото, но все пак...

Поех си дъх още по-дълбоко.

– Какво ти става? – обади се леля. – Да не би да не ти е добре?

Втрених се гневно в нея. Ако има нещо, което да мразя, то е да бъда прекъсвана тъкмо когато приемам Америка в сърцето си.

¹ Седящият бик – вожд на индианците „хункпапа“ от племето „дакота“ (1834-1890). *Бел. пр.*